

Motywowanie uczniów

Jak to robić efektywnie?

Motywacja

Motywacja - jest to proces powstania, podtrzymania i ukierunkowywania działania; podtrzymuje określone zachowania ludzi mające doprowadzić do osiągnięcia określonych celów.

Proces ten zachodzi, gdy spełnione są dwa warunki:

1. Osiągnięcie celu musi być postrzegane przez człowieka jako użyteczne;
2. Prawdopodobieństwo realizacji celu przez jednostkę musi być wyższe od zera.

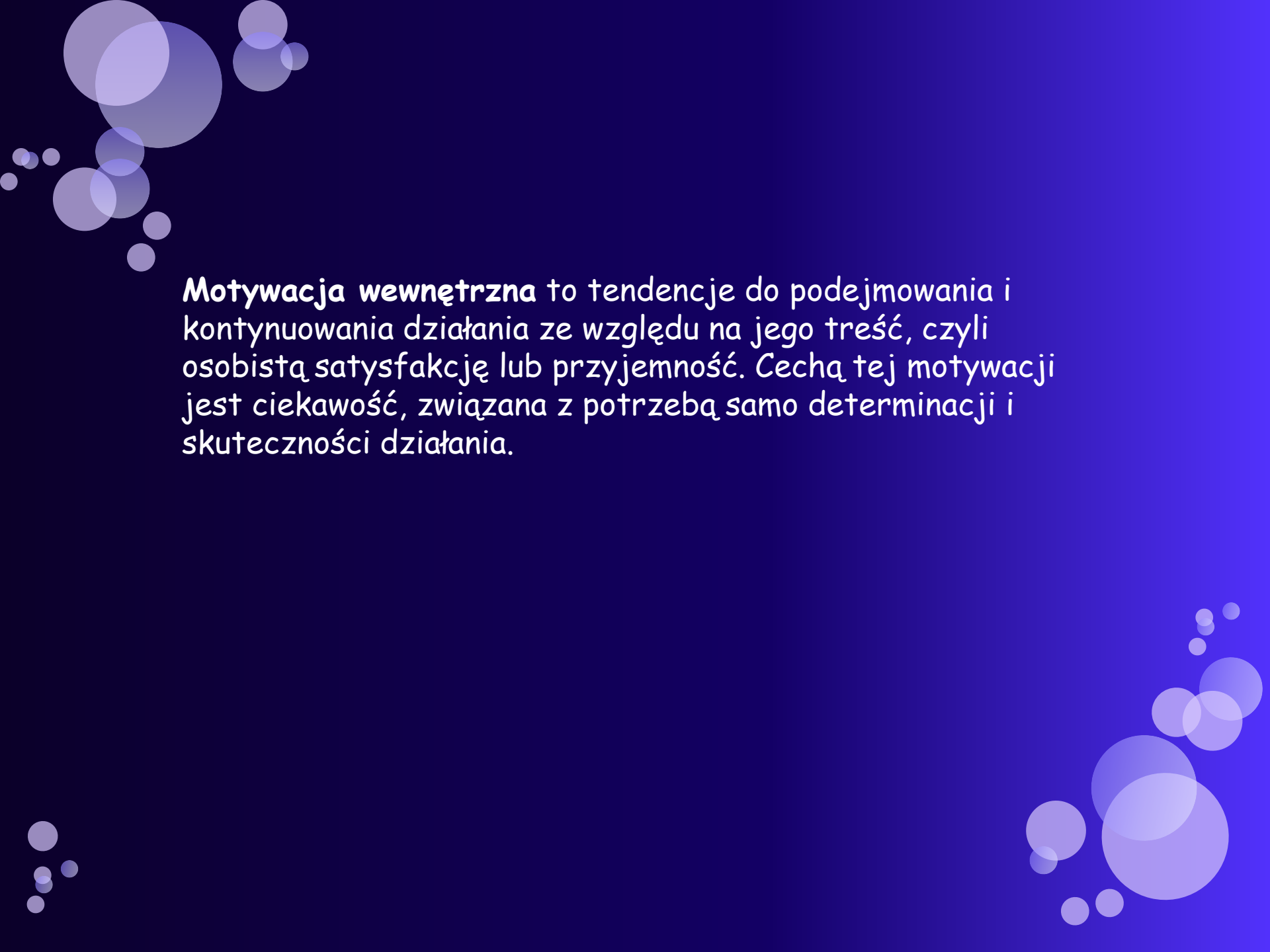
W edukacji zaś...

pojęcie motywacji ucznia stosowane jest do wyjaśnienia, do jakiego stopnia uczniowie poświęcają uwagę i wysiłek na rozmaite przedsięwzięcia požądane przez ich nauczycieli albo niepožadane. Dotyczy ona subiektywnych doznań ucznia, jego chęci angażowania się w lekcję i czynności uczenia się oraz powodów zaangażowania.

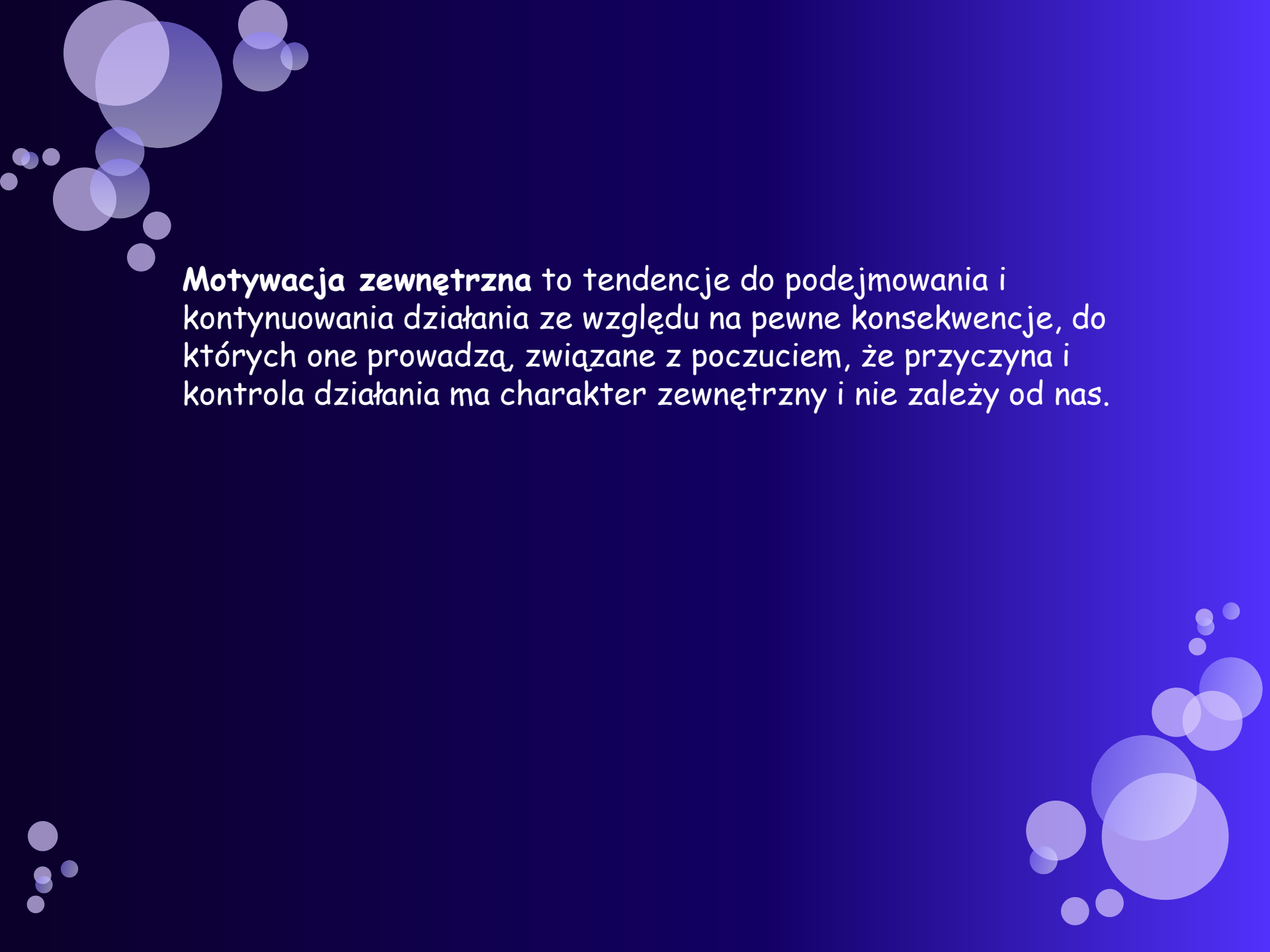

Wyróżniamy dwa rodzaje motywacji:

- motywację wewnętrzną
  - motywację zewnętrzną.
-
-

Motywacja wewnętrzna to tendencje do podejmowania i kontynuowania działania ze względu na jego treść, czyli osobistą satysfakcję lub przyjemność. Cechą tej motywacji jest ciekawość, związana z potrzebą samo determinacji i skuteczności działania.

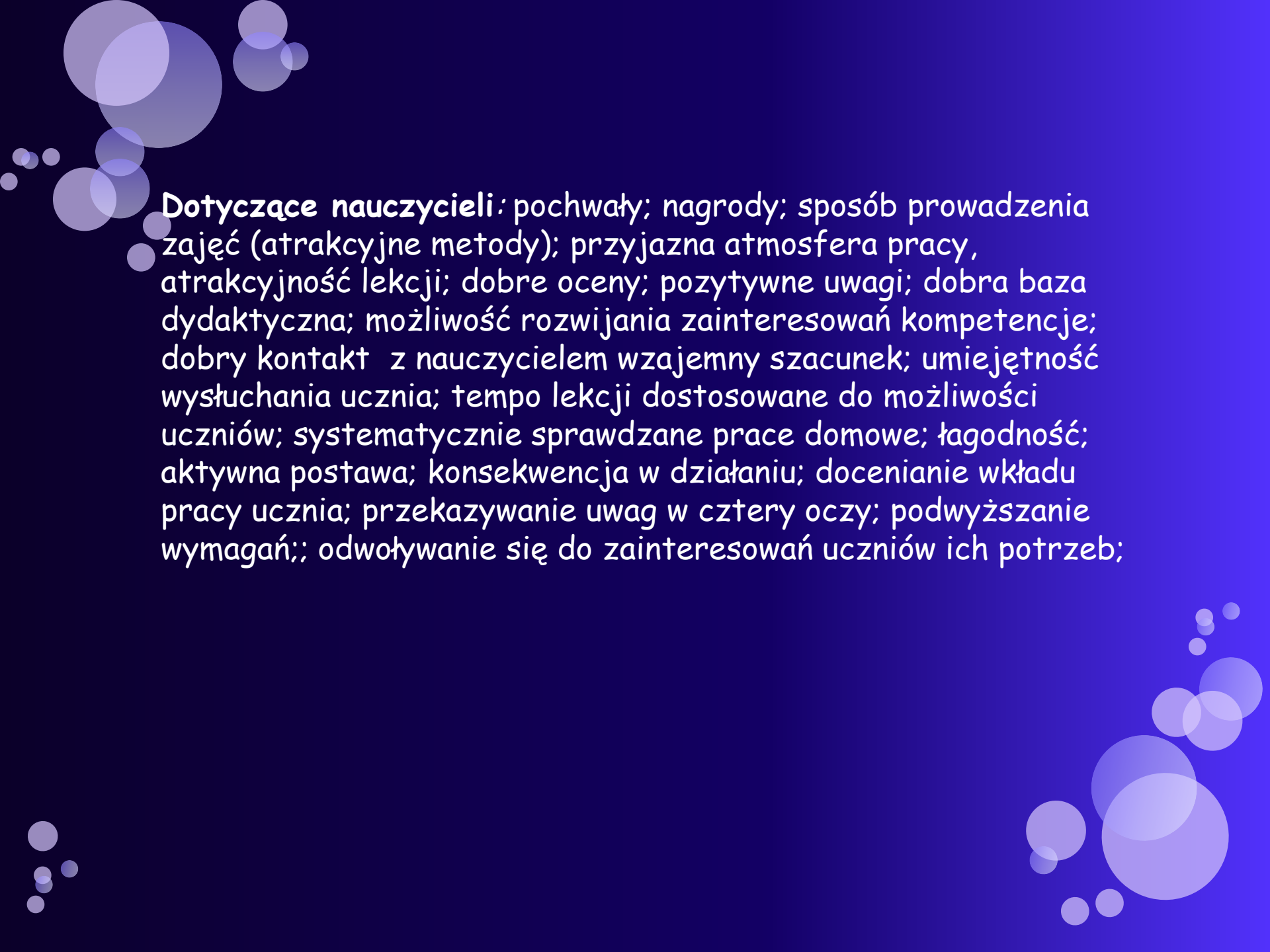

Motywacja zewnętrzna to tendencje do podejmowania i kontynuowania działania ze względu na pewne konsekwencje, do których one prowadzą, związane z poczuciem, że przyczyna i kontrola działania ma charakter zewnętrzny i nie zależy od nas.

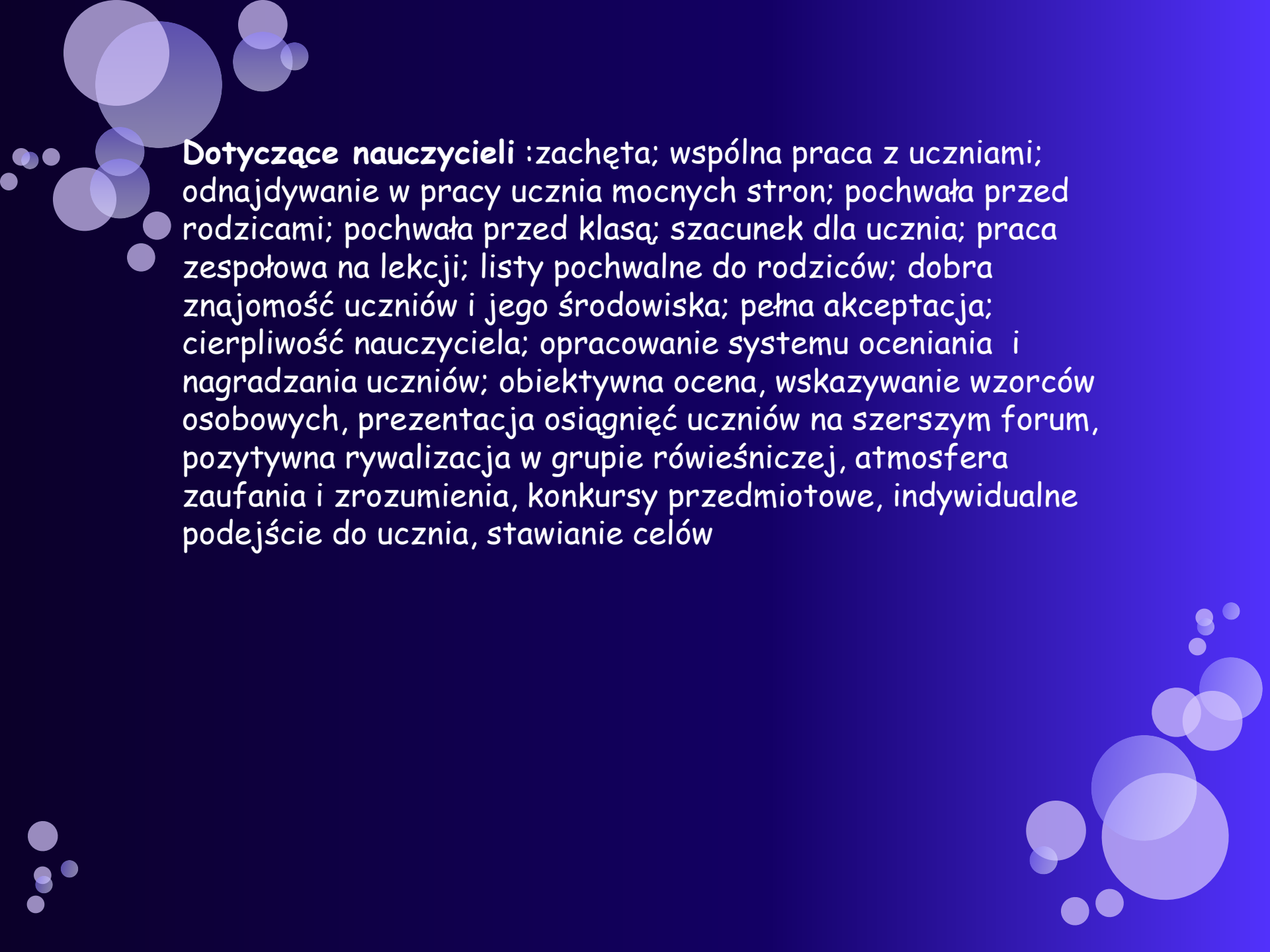
Aby nauczyciel mógł motywować uczniów do pracy, sam musi tę motywację posiadać, gdyż zależność między poziomem tych dwóch motywacji jest wprost proporcjonalna. Motywacja powinna wyływać z chęci zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu takich, jak:

- Potrzeba szacunku, czyli akceptacji, uznania,
- Potrzeba samorealizacji, czyli wykonywania czegoś, do czego ma się zdolności, predyspozycje i co naprawdę lubi się robić
- Potrzeba poznawcza, czyli zdobywanie wiedzy, rozumienie rzeczywistości.
- Jedną z dróg podnoszenia motywacji do pracy jest doskonalenie kompetencji, czyli wiedzy i umiejętności nie tylko w zakresie nauczanego przedmiotu, ale i psychologii, pedagogiki czy dydaktyki.

Dotyczące rodziców - dobra atmosfera domowa,
sukcesy rodziców; wykształcenie rodziców,
satysfakcja - zadowolenie rodziców;
pochwały, nagrody materialne, kary,
poczucie bezpieczeństwa, warunki do nauki,
dobre relacje między rodzicami i dziećmi,
status społeczny rodziców, duma rodziców ze swego dziecka,
wysokie wymagania rodziców; aspiracje rodziców, autorytet,
rozbudzanie zainteresowań; wspieranie dziecka, tolerancja; mądra
miłość rodzicielska, akceptacja dziecka, stymulowanie rozwoju
dziecka, system wartości uznawany przez rodziców

Dotyczące nauczycieli: pochwały; nagrody; sposób prowadzenia zajęć (atrakcyjne metody); przyjazna atmosfera pracy, atrakcyjność lekcji; dobre oceny; pozytywne uwagi; dobra baza dydaktyczna; możliwość rozwijania zainteresowań kompetencje; dobry kontakt z nauczycielem wzajemny szacunek; umiejętność wysłuchania ucznia; tempo lekcji dostosowane do możliwości uczniów; systematycznie sprawdzane prace domowe; łagodność; aktywna postawa; konsekwencja w działaniu; docenianie wkładu pracy ucznia; przekazywanie uwag w cztery oczy; podwyższanie wymagań;; odwoływanie się do zainteresowań uczniów ich potrzeb;

Dotyczące nauczycieli : zachęta; wspólna praca z uczniami; odnajdywanie w pracy ucznia mocnych stron; pochwała przed rodzicami; pochwała przed klasą; szacunek dla ucznia; praca zespołowa na lekcji; listy pochwalne do rodziców; dobra znajomość uczniów i jego środowiska; pełna akceptacja; cierpliwość nauczyciela; opracowanie systemu oceniania i nagradzania uczniów; obiektywna ocena, wskazywanie wzorców osobowych, prezentacja osiągnięć uczniów na szerszym forum, pozytywna rywalizacja w grupie rówieśniczej, atmosfera zaufania i zrozumienia, konkursy przedmiotowe, indywidualne podejście do ucznia, stawianie celów

Dotyczące uczniów : dobra samoocena; zainteresowania, chęć zdobycia uznania u uczniów i nauczycieli; zadowolenie ze swoich osiągnięć; rywalizacja w klasie; chęć osiągnięcia celu; zdrowie fizyczne i psychiczne; dobre oceny, wcześniejsze pozytywne doświadczenia; satysfakcja z osiągnięć; samodyscyplina; samodzielność; umiejętność współpracy; wiara we własne możliwości; pochwała ze strony nauczyciela; uzyskanie promocji do następnej klasy; poczucie zadowolenia z siebie; ciekawość świata i wiedzy; pochwała rodziców, zdobycie dobrego zawodu; stypendia; indywidualne cechy charakteru; wytrwałość w dążeniu do celu; zdolność radzenia sobie z porażkami; chęć dorównania innym; chęć zaspokojenia oczekiwań; osiągnięcia sukcesu; dowartościowanie się; zaspokojenie własnych ambicji; zwrócenie uwagi na siebie; chęć nagrody; predyspozycje i zdolności;

Korzyści z motywowania uczniów do nauki:

dla rodziców: aktywne dziecko; dobre oceny; satysfakcja z dziecka, duma; większe możliwości dalszego kształcenia; mniejsze problemy wychowawcze; wzór do naśladowania; mniej zmartwień o jego przyszłość; możliwość uzyskania stypendium;

dla uczniów: dobre oceny; chęć do pracy; udział w konkursach; zadowolenie uczniów; uznanie wśród rówieśników; rozwijanie zainteresowań; większa pewność siebie; wykształcenie solidnych podstaw do dalszej edukacji; wyższa samoocena; jasno wytyczone cele; większa samodzielność i odpowiedzialność;

Korzyści z motywowania uczniów do nauki:

dla nauczyciela: sprawniejsza praca; satysfakcja z pracy; podejmowanie nowych wyzwań; zadowolenie z osiągnięć uczniów; efektywniejsze wykorzystanie czasu pracy; pochwały od zwierzchników, rodziców; autorytet nauczyciela; możliwość pracy pozalekcyjnej (koła zainteresowań); udział uczniów w konkursach i olimpiadach; motywacja do dalszej pracy w zawodzie; poszukiwanie nowych metod pracy; dobra samoocena;

dla szkoły: promocja szkoły; prestiż szkoły; rozwój szkoły; zwiększony nabór; podniesienie jakości pracy szkoły; łatwość pozyskiwania sponsorów; dobra atmosfera w szkole; uznanie w oczach organów prowadzących i nadzorujących;

Działania, które powodują utratę motywacji u ucznia:

- niesprawiedliwa ocena,
- wygórowane wymagania,
- osobista niechęć do ucznia,
- lekceważenie potrzeb ucznia,
- krytyka osoby a nie jego działań,
- nauczyciel przyjmuje rolę eksperta,
- porównuje z innymi,
- nudna lekcja,
- nieatrakcyjne metody nauczania

Uczeń zmotywowany do nauki:

- jest pewny siebie
- aktywny
- zainteresowany
- opanowany
- wytrwały w dążeniu do celu
- pogodny
- podejmuje nowe wyzwania
- dociekliwy
- nie zraża się niepowodzeniami
- chętny do działania
- uśmiechnięty
- ma poczucie własnej wartości

Uczeń, któremu brakuje motywacji do nauki: -

apatyczny

- obojętny

- znudzony,

- mało aktywny

- nadpobudliwy

- niechętny do działania

- wagaruje

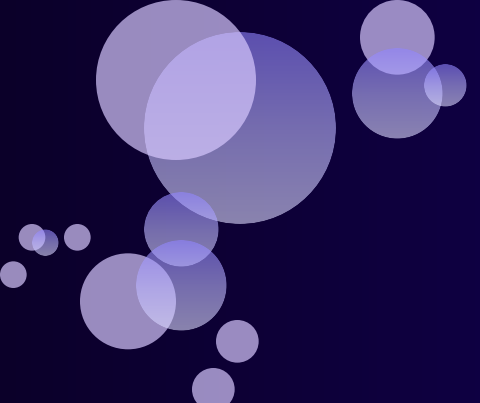
- niepewny siebie

- ma niskie poczucie własnej wartości

- brak skupienia uwagi

- nieprzygotowany do lekcji

Pierwszym krokiem dydaktycznym jest wzbudzanie w dziecku zainteresowania przedmiotem nauki.

Po wzbudzeniu odpowiedniej motywacji nauczyciel może przystąpić do przekazywania nowej wiedzy.

Wg behawioralnych teorii wzmocnienia

Głównym mechanizmem wywołującym dane zachowanie i utrzymującym je, jest wzmocnienie (np.: pilna praca nad zadaniem może być wzmocniona przez pisemne lub ustne pochwały, dobre stopnie, przywileje itp.).

Kiedy już uczniowie osiągną właściwy poziom wykonania utrzymuje się je wzmocnieniami na tyle częstymi, by zagwarantować jego trwałość. Wszelkie zachowania niezgodne z pożądanym wzorcem są wygaszane przez brak wzmocnień albo tłumione za pomocą kar.

Wg teorii potrzeb

Zachowanie jest odpowiedzią na odczuwane potrzeby, które mogą być albo wrodzone i uniwersalne albo wyuczone i różnie rozwinięte.

popularnym i wpływowym modelem motywacji jest hierarchia potrzeb ludzkich Abrahama Masłowa.

Teorie motywacji wewnętrznej

ludzie działają według własnych planów - robią to, co robią, bo chcą, a nie dlatego, że kieruje nimi potrzeba.

teorię uniesienia (uczucie to pojawia się zwykle, gdy jesteśmy pochłonięci trudnym i ambitnym zadaniem, kiedy wspinamy się na szczyty fizycznych i intelektualnych możliwości)

Wymienia się tu: teorię autodeterminacji (sam decyduje, co ma robić, włącza się w działania grupy, funkcjonuje efektywnie w otoczeniu)

Józef Pietera wskazuje na naczelne (główne) motywy skłaniające ucznia do nauki:

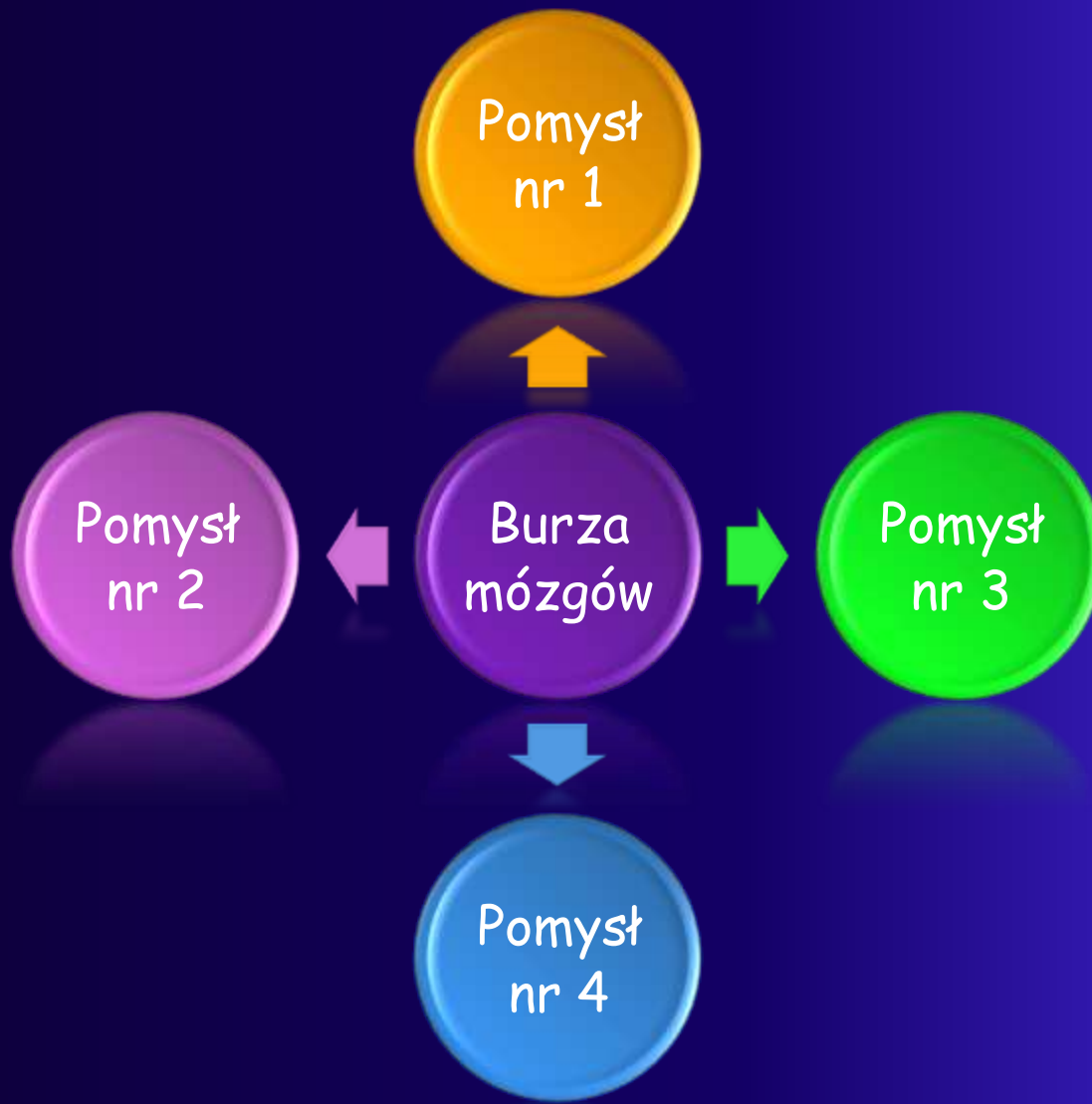
1. wpływ sugestywny nauczyciela,
2. obawa przed złą oceną,

3. ciekawość i zainteresowanie,
4. ambicja,

5. siła nawyku,
6. praktyczna przydatność wiedzy,

5. siła nawyku,
6. praktyczna przydatność wiedzy,

JAK MOTYWOWAĆ?

Hanna Hamer proponuje następujące techniki motywujące ucznia do nauki:

1. Stwórz luźną, nieformalną atmosferę podczas lekcji, demonstruj poczucie humoru, żartuj: spraw, aby nauka w zabawie stała się przyjemnością.
2. Szanuj odmienne zdanie uczniów i zachęcaj ich do samodzielnego, krytycznego, twórczego myślenia.
3. Staraj się być lubianym nauczycielem.
4. Reaguj na potrzeby uczniów, np. kiedy mówią Ci, że czegoś nie rozumieją lub gdy demonstrują objawy zmęczenia, zniechęcenia lub znudzenia.
5. Stosuj pomoce audiowizualne.
6. Dostosowuj metody nauczania do stylów uczenia się uczniów.

cd.

7. Dbaj, aby poziom motywacji uczniów nie był zbyt niski (wtedy nic nie robią), ani za wysoki (wtedy dochodzi do dezorganizacji myślenia i działania, zwłaszcza w sytuacjach trudnych).

8. Obniżaj w grupie uczniów poziom napięcia i lęku; im wyższy lęk, tym mniejsza sprawność intelektualna.

9. Próbuj zaciekawiać uczniów i rozwijać ich zainteresowania; motywy poznawcze (pragnienie wiedzy i rozumienia) dają znacznie lepsze i trwalsze efekty niż czysto egocentryczne (rywalizacja, pokazanie swojej wyższości) i zewnętrzne (nauka dla stopnia i sprawienia przyjemności innym osobom).

10. Oczekuj od uczniów tego, co w nich najlepsze i mów im o tym.

11. Dostosuj wymagania do górnej granicy możliwości uczniów: niech mają poczucie osiągalności celu, ale przy dużym wysiłku; tylko wtedy bowiem nauka może być dla nich w pełni satysfakcjonującym wyzwaniem.

cd.

12. Przypominaj uczniom, że niepowodzenia i błędy to normalny etap na drodze do doskonalenia się.

13. Ucz wyciągania konstruktywnych wniosków z porażek.

14. Zachęcaj do odnoszenia sukcesów.

15. Omawiaj konkretne korzyści, jakie można odnieść z każdej lekcji.

16. Chwal uczniów często; także za najdrobniejsze osiągnięcia.

17. Nagradzaj współpracę.

18. Przyznawaj się do błędów, okazuj, że jesteś omylny, ponieważ to zwiększa sympatię uczniów do Ciebie i modeluje zachowanie uczniów (stanowi wzór do naśladowania).

19. Utrzymuj własną motywację do pracy na wysokim poziomie: bądź entuzjastyczny.

20. Kontroluj własny poziom stresu.

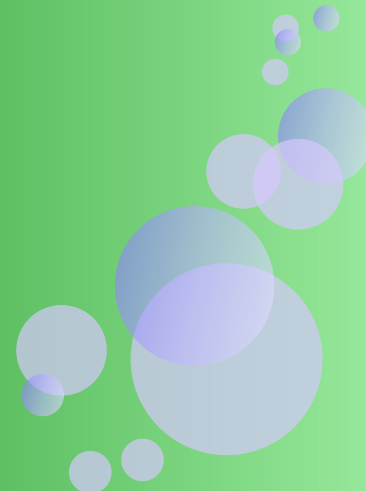

RECEPTA DLA NAUCZYCIELA NA SUKCES UCZNIA

1. Przekonaj ucznia, że naprawdę lubisz go uczyć.
2. Mów jasno, głośno, wyraźnie, z zapamiętaniem.
3. Dbaj o właściwe tempo mówienia.
4. Mów z zapamiętaniem.
5. Bądź swobodny i baw się razem z uczniem podczas nauki.
6. Okazuj mu zaufanie.
7. Wyraźnie określ cele.
8. Pokaż korzyści.
9. Bądź przygotowany do lekcji.
10. Dobrze organizuj lekcję.

cd.

11. Rób duże, przejrzyste i łatwe do oglądania pomoce naukowe.
  12. Ogranicz do minimum czynniki rozpraszające uwagę.
  13. Dbaj o dobry nastrój ucznia.
  14. Nie nudź.
  15. Przypominaj informację, kiedy uczeń zaczyna ją zapominać.
  16. Polegaj na nim, stawiaj na niego, wierz w jego możliwości.
  17. Bądź dla niego oparciem, bądź po jego stronie.
  18. Nie oszukuj go.
  19. Dotrzymuj przyrzeczeń.
  20. Udzielaj odpowiedzi na najtrudniejsze pytania.
-

cd.

21. Jeśli coś mu się nie uda, zrozum go, ale nie okazuj litości, zachęć do dalszej pracy.
22. Zachęcaj go do chwalenia się kolejnymi osiągnięciami.
23. Chwal za wszystko, co da się pochwalić.
24. Mów mu często jak podoba Ci się jego praca, doceniaj go.
25. Nigdy nie przerywaj, kiedy on mówi.
26. Pozwól mu kontynuować Twoją myśl na jego sposób.
27. Słuchaj uważnie upewniając się, że dobrze rozumiesz.
28. Rozwijaj jego samodzielność.
29. Zachęcaj do krytycznego myślenia.
30. Okazuj mu swoje pozytywne uczucia.
31. Pokaż mu, że jesteś człowiekiem omylnym i popełniającym błędy.
32. Stosuj różne metody nauczania - bądź nieszablonowy i ekscytujący.
33. Odnoś do rzeczywistości to, czego go uczysz - niech praktyka uzupełnia teorię.
34. Kończ lekcję w takim momencie, żeby miał poczucie niedosytu (jak w dobrym serialu).

Literatura do przeczytania (obowiązkowa)

1. <http://www.wychowawca.pl/miesiecznik/02-122/05.htm>
  2. <http://www.twojelekcje.pl/wychowanie/art,20,jak-motywowac-uczniow.html>
  3. <http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PV0281>
-
-

Bibliografia

1. Arends R. I., *Uczymy się nauczać*, Warszawa 1998
2. Hamer H., *Do efektywności nauczania*, Warszawa 1994
3. McGinnis A. L., *Sztuka motywacji*, Warszawa 1992
4. McGinnis A. L., *Potęga optymizmu*, Warszawa 1993
5. Okoń W., *Słownik pedagogiczny*, Warszawa 1992
6. Pietrasiński Z., *Sztuka uczenia się*, Warszawa 1990
7. Przetacznikowa-Gierowska M., Makięto-Jarża G., *Podstawy psychologii ogólnej*, Warszawa 1989